СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 194. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 21-го СЕРПНЯ 1948.

No. 194. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 21, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПЕВНЯЄ ПОНОВНО, ЩО ДЕРЖАВНІ ТАЙНИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ

Вашингтон, 19 серпня. — Президент Труман запевнив населення країни, що під час війни не дісталися закордон жадні основні державні тайни в непокликані руки. Це запевнення дав президент під час пресової конференції і поновно виявив свою думку, що конгресове слідство в справі шпигів переводиться зі шкодою для основних громадянських прав. Президент потвердив ще раз давніше запевнення, що департамент справедливости від давна турбувався над способами, як „закоркувати діри" в законах про шпигунство. Він є за те, щоб велика судейська лава провірювала, чи хто з громадян пошкодив Америці, одначе щоб з цього не виходила шкода для невинних американських громадян. При цій нагоді президент ще раз заявив, що не видасть ніякій федеральній агенції рекордів льояльности, а зате можна буде видати рекорди обвинувачених людей. Він боронив закладеної собою системи провірки льояльности урядовців минулого року і заявив, що ця система є вистарчальна для стримання інфільтрації нельояльних елементів до урядової служби.

ВІКТОР КРАВЧЕНКО ПОМІГ САМАРІНОВІ ВРЯТУВАТИСЯ З СОВЄТСЬКИХ СІТЕЙ.

Ню Йорк.—Віктор Кравченко, який при кінці війни втік з совєтської служби купівельного агента, тепер поміг спастися з совєтських сітей Михайлові Самарінові, коли він не дався вивезти з Америки совєтським кораблем 31 липня. Кравченко помістив в нюйорських щоденниках статтю з трьох тисяч слів, а в ній драматичним способом оповідає, як він завіз Самаріна з одної фарми в Ню Джерзі до Федерального Бюра Інвестигацій два дні після того, як совєтський консуль Яков Ломакін схопив в свої руки Оксану Косенкіну. Заки ще Косенкіна вискочила з вікна консуляту, Самарін вже був у безпечнім місці. Інтересні є місця в оповіданні Кравченка, як за ним гонили агенти МВД і як він остаточно завіз Самаріна до редакції щоденника Ню Йорк Таймс, де Самарін написав звернення до американської публики.

ПОНАД 80,000 УЧАСНИКІВ ПОХОРОНУ БЕЙБ РУТА.

Ню Йорк. — У четвер явилося на заупокійній Службі Божій в катедрі св. Патрика 6,000 людей, а довкруги церкви і в похороннім поході взяло участь 75,000 його поклонників. Архієрейську Богослужбу відправив кардинал Франсис Спелман в асисті вищого духовенства. Домовину з помершим чемпіоном бейзболу завезено на цвинтар „Небесні Ворота" в місцевості Мавнт Плезант в повіті Вестчестер біля Ню Йорку, де її приміщено тимчасово в цвинтарній крипті, заки буде побудований відповідний мавзолей.

ПІДОЗРІЛИЙ В ШПИГУНСТВІ НЕ ХОЧЕ ПІДДАТИСЯ ПРОВІРЦІ МАШИНИ.

Вашингтон. — Алджер Гісс, колишній високий урядовець в департаменті стейту, відмовився дати себе провірити машиноі, яка стверджує, чи людина говорить правду. Його обвинуватив у шпигунських затіях Витакер Чемберс, який колись самий належав до комуністичних змовників для виловлювання урядових тайн і передавання їх совєтським шпигам. Гісс зажадав від комісії неамериканських діянь більше часу до застанови. Між тим Чемберс теж відмовився піддатися машиновій провірці, доки на це не згодиться Гісс.

КОСЕНКІНА ПРИХОДИТЬ ДО СИЛ.

Ню Йорк. — Оксана Косенкіна, яка після вискочення з совєтського консуляту смертельно потовклася, і інайшлася в критичному стані до тієї міри, що лікарі в шпиталі Рузвелта мусіли примістити її в шатрі з киснем, подужала настільки, що її взяли до звичайної кімнати. Совєтський консуль Ломакін, якому управа шпиталю дозволила прислати свого лікаря для провірки здоровя Косенкіни, вже вибрав доктора, одначе ще не означив часу, коли він має прийти до шпиталю. Фундація ім. Толстоя повідомила часописі, що в англійській мові імя Косенкіна вимовляється „Касенкіна" і тепер щоденники вживають цієї вимови.

УРЯД ОГОЛОСИВ ОБМЕЖЕННЯ КОНСУМЦІЙНОГО КРЕДИТУ.

Вашингтон. — Рада Федеральної Резерви оприлюднила засади консумційного кредиту з обмеженнями, подібними до обмежень з воєнних часів, а які покінчилися 1 листопада 1947 р. Обмеження відносяться до закупна на кредит 12 головних предметів, якщо їх кошти виносять понад $50. Теж придуманий плян сплати ратами предметів, закуплених на кредит. При закупні авт треба дати згори одну третину вартости, а решту можна сплачувати зкомбінованими ратами, За інші предмети треба дати згори пяту частину. До них належать: печі до варення, помивальниці, холодільні, машини до прання, радієві й телевізійні апарати, фонографи, машини до шиття, домашня обстанова і т. п.

ЗНОВУ ПОЯВИЛИСЯ ПІДРОБЛЕНІ ГРОШІ.

Ню Йорк. — Підроблені гроші, які курсували в Америці на велику скалю під час прогібіції, знову починають появлятися в обігу. Про це сповіщає Тайна Служба Злучених Держав публику, остерігаючи її перед підроблюванням. У, Ню Йорку появилися у великій кількості 10-долярові банкноти, виписані на Федеральний Банк в Шікаго. Вони підроблені так майстерно, що навіть фахові банкові працівники не легко їх пізнають. Підроблені десятки наслідують серію С з 1934 р. Коли хто в непевності, хай піде з підозрілим банкнотом до найближчого банку, бо банки дістали докладний опис фальшованих грошей.

Америка жадає від Совєтів відкликати консуля Ломакіна

Вашингтон, 20 серпня. — В год. 10 ранку оприлюднено зміст американської ноти, врученої совєтському амбасадорові Александрові Панюшкінові у відповідь на різні протести з нагоди признання захисту совєтським учителям Самаринам і Косенкіні. Департамент стейту в сильній мові відкидає всякі закиди, звернені на адресу Америки, виказує справжній стан справи, закидає совєтському нюйорському генеральному консулеві Якову Ломакінові поломання американських законів і пересилання неправдивих інформацій його власному урядові і за те все жадає від совєтського уряду відкликання Ломакіна з його становища.

Совєтські шпиги визбирують подрібно вісті про Америку

Вашингтон, 19 серпня. — Уряд вже від довшого часу працює над розвязкою питання, як великий поступ зробили совєтські шпиги у призбиранні подрібних всебічних вістей про теперішній стан Злучених Держав. На підставі комунікатів з Европи й накопичених звітів з Америки урядові кола прийшли до висновку, що тут іде про систематичне підготування пляну на випадок війни. Совєтські агенти призбирують вісті, які що правда, не є тайною, а які, зібрані докупи, дають повну картину стану й діяльности нашої країни. Так напр. у Німеччині комуністи розпитують американських подорожних, у першу чергу бизнесменів про подробиці з купецького й промислового стану, а в Америці вони пильно визбирують всі мапи доріг, пляни промислових заведень, пляни міст і будівельні проекти. Все те зібране разом, може бути дуже придатне під час можливого наїзду ворога на Америку й тому уряд клопочеться, як це все припинити.

УРЯД ЗАПЕВНЯЄ ПРАВО АЗИЛЮ СОВЄТСЬКИМ ГРОМАДЯНАМ

Вашингтон. — Заки департамент стейту вислав свою рішучу ноту совєтському урядові з відповідю на безпідставні закиди Совєтів на адресу Америки з нагоди втечі совєтських учителів у Ню Йорку, секретар Маршал оприлюднив, що учителька Оксана Степанівна Косенкіна, яка вискочила в самогубнім намірі з вікна консуляту, має запевнене право азилю в Злучених Державах так довго, як довго вона схоче тут шукати захисту. Що більше, президент Труман у своїй пресовій конференції заявив, що й інші совєтські громадяни дістануть захист в Америці, якщо вони цього забажають. На підставі опінії правного дорадника департаменту стейту, Ернеста Ґроса, совєтський амбасадор Александер Панюшкін дістав повідомлення, що ані Косенкіна, ані ніхто інший не будуть передані під контролю інших людей проти їх волі.

КИТАЙ ПЕРЕХОДИТЬ НА ЗОЛОТУ ВАЛЮТУ.

Нанкінґ, 20. серпня. — Президент Чіянґ Кай-шек проголосив вчора закон, на підставі якого Китай переходить на золоту валюту. Рівночасно вже проголошено випуск нових грошей на золотій базі. Закон входить в життя сьогодні і його ціллю є контроля нової валюти та взагалі фінансова стабілізація країни, головно в галузях цін і заробітної платні.

ВИЛІЄМ КЛАРК ІМЕНОВАНИЙ ШЕФОМ АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ В НІМЕЧЧИНІ.

Берлін, 20. серпня. — Американський комендант в Німеччині, ген. Л. Д. Клей, іменував суддю Вилієма Кларка з Прінсетон, Н. Дж., шефом Апеляційноо Суду Американського Військового Управління в Німеччині. В цій самій судовій галузі зроблено цілий ряд інших номінацій.

Заходи для дальшого об'єднання українців в Европі

З поінформованих джерел повідомляють, що після створення в Европі Української Національної Ради, до якої увійшли всі головні українські політичні партії і групи, та після іменування її виконного органу, там продовжуються заходи для ще повнішого об'єднання всіх українських сил. Згідно з цими інформаціями тепер мали б вестися в цьому напрямку переговори між Українською Національною Радою та Украніською Головною Визвольною Радою (УГВР), між Організацією Українських Націоналістів під проводом полк. А. Мельника і Організацією Українських Націоналістів-Революціонерів під проводом С. Бандери, як теж між УНРадою та Союзом Гетьманців-Державників, що — як відомо — є одинокою партією, яка ще не приступила до УН Ради. Переговори мають бути на добрій дорозі і заповідається можливість справді повного об'єднання всіх українських сил, якого собі без сумніву всі бажають.

ПРОПОЗИЦІЇ РОЗПОДІЛУ ДОПОМОГИ З ПЛЯНУ МАРШАЛА

Париж, 20 серпня. Згідно з пропозиціями окремої комісії, американська допомога для европейських країн по пляну Маршала, мала б бути розділена так (в мільйонах долярів): Австрія — 217, Бельгія і Люксембурґ — 250, Американська і британська зони Німеччини — 364, Данія — 110, Франція — 1,000, Греція — 146, Ісляндія — 11, Ірляндія 79, Італія — 611, Голландія — 422, Голландські Індії — 84, Велика Британія — 1,223, Швеція — 47, Тріест — 18, Туреччина — 50, Французька зона Німеччини — 100. Разом — $4,735,000,000, що є на 40 мільйонів менше від передбаченої і ухваленої конгресом суми. Ці пропозиції менш-більш покриваються теж з америк. передбачуваннями.

ГРЕЦЬКИЙ ПРЕМІЄР ПРОГОЛОСИВ ПЕРЕМОГУ НАД ЧЕРВОНИМИ

Атени, 20. серпня. — Грецький премієр Темістоклес Софуліс видав вчора денний наказ до грецької армії, в якому проголошує перемогу над большевицькими партизанами „генерала" Маркоса на фронті в горах Ґраммос. Премієр заявив, що большевицькі партизани вже „лежать на лопатках" та висловив вдячність грецького народу своїм збройним силам за їх хоробрість та жертвенну боротьбу за свободу своєї країни. В поодиноких місцях на цьому фронті ще ведуться очищувальні бої, але стверджується вже відносно малий опір червоних. Остаточне закінчення кампанії заповідається приблизно за десять днів.

ФРАНЦІЯ ЗМЕНШУЄ СВІЙ ШТАБ В БЕРЛІНІ.

Париж, 20. серпня. (АП). — Французьке міністерство закордонних справ повідомило, що протягом останніх двох тижнів з Берліна виїхало 1,500 французів, чоловіків, жінок і дітей. Речник міністерства заявив, що причиною зменшення французького штабу в Берліні є „ощадностеві міркування".

СОВЄТИ ВИСЛАЛИ СПОСТЕРІГАЧІВ НА КОНФЕРЕНЦІЮ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Стокгольм, Швеція, 20 серпня. Сьогодні тут відбудеться перша пленарна сесія конференції Міжнародного Червоного Хреста, а вчора уряд Совєтського Союзу повідомив, що він рішив вислати на конференцію двох неофіціяльних спостерігачів. Згідно з повідомленням агенства Юнайтед Прес, совєтські спостерігачі, проф. Пачков і д-р Буртов, вже мали прибути до Стокгольму.

В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ ДЕРЖАВ

Лейк Соксес, Н. Й., 20 серпня. На вчорашніх нарадах Ради Безпеки О.Д. відкинено югославське обвинувачення проти Америки і Британії зі закидом, що вони своїм становищем в справі Тріесту порушують постанови мирових договорів. Відкинено теж пропозицію Мануїльського щодо вибору губернатора Тріесту. Ухвалено резолюцію, в якій остерігається жидів і арабів, аби не порушували постанов примир'я.

ПРЕЗИДЕНТ ВЖИВАТИМЕ ВІЙСЬКА ЗАКОРДОНОМ ЛИШЕ ДЛЯ ДОПОМОГИ О.Д.

Вашингтон. — Президент Труман заявив сьогодні, що він не вишле війська до Палестини чи в інші закордонні країни в іншій цілі, як тільки з доручення Обєднаних Держав і то разом з військами інших країн. Це сказав Труман у відповідь на запит під час пресової конференції.

СОВЄТСЬКА ПОЛІЦІЯ СТРІЛЯЄ В НІМЦІВ НА ВУЛИЦЯХ БЕРЛІНА

МАСОВА ПРОТИ-КОМУНІСТИЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ; НІМЦІ ОБКИДАЛИ БОЛЬШЕВИКІВ КАМІННЯМ.

Берлін, 20 серпня. Згідно з американськими і совєтськими повідомленнями, вчора ввечорі на вулицях Берліна дійшло до заворушень між німцями і совєтською поліцією, при чому німці обкидали більшевиків камінням, а совєтська поліція відкрила вогонь на товпу. Заворушення трапилося в центрі міста на Потсдамер Пляц, де сходяться всі три, совєтський, американський і британський сектори. Совєтська поліція робила облаву на тих, яких підозрівала в чорній торгівлі. Нагло большевики почали стріляти в товпу, що з черги обкидала їх камінням. Біля двадцять осіб було поранених. Заворушення швидко перемінилося в масову проти-комуністичну демонсрацію. Німці зупинили совєтське авто, здерли з нього прапор і перевернули його. Є теж непотверджене повідомлення, що совєтський прапор здерто і подерто з будинку недалекої совєтської головної квартири. На схрещені секторів совєтська поліція зустрілася з американською і британською та по короткому напруженні положення виснилося і між самою поліцією не дійшло до інцідентів. Заворушення між німцями і большевиками мало початися з того, як німці потурбували кількох відомих місцевих комуністів. Порядок привернено аж біля год. 10-тої в ночі та після того, як на місце подій прибуло три вантажні автомашини зі совєтськими вояками. В демонстрації взяло участь біля 2,000 німців, що після прибуття совєтського війська відступили в американський сектор.

ЩЕ ОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ В КРЕМЛІ.

Москва, 20 серпня (АП). — З поінформованих джерел заявляють, що сьогодні відбудеться правдоподібно ще одна конференція західних амбасадорів зі совєтським міністром закордонних справ Молотовим. Це вже мала б бути остання конференція з ним і після того мали б відбутися ще наради зі Сталіном. Загально вважається, що в переговорах зроблено прогрес та що ціла акція закінчиться скликанням конференції міністрів закордонних справ чотирьох великодержав. В столицях західних держав вже теж заповідається швидке закінчення розмов в Москві і хоча передбачується можливість конференції міністрів, проте висловлюється скептицизм щодо можливостей полагодження самої справи.

АМЕРИКАНЦІ ПЕРЕДАДУТЬ НІМЦЯМ РАДІО.

Берлін, 20 серпня. — З авторитетних кол американського військового управління, повідомлено, що протягом найближчих місяців радіосітка в американській зоні має бути передана знову під заряд німців. Тут йдеться про найсильніші радіовисильні в Мюнхені, Штутґарті та Франкфурті над Майном.

АВСТРІЯ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ПРИЗНАТИ ДУНАЙСЬКИЙ ДОГОВІР.

Відень, 20 серпня. — Австрійський уряд одноголосно рішив не признавати ухваленого передвчора в Білгороді Дунайського договору. Як відомо, договір ухвалено тільки совєтськими сателітами та під диктат Москви. Західні союзники, хоча брали участь в конференції, відмовилися підписати конвенцію.

„ЗАЛІЗНА ЗАСЛОНА" ТЕЖ В СПРАВІ ВОЄННО-ПОЛОНЕНИХ.

Ватикан, 20 серпня. — У зв'язку з конференцією Міжнародного Червоного Хреста в Стокгольмі, Ватиканське Бюро Інформації проголосило вислідн своєї акції допомоги й контанкту з воєнно-полоненими та втікачами під час війни. З повідомлення виявляється, що навіть в цій чисто гуманітарній акції большевики і націсти відмовлялися від співпраці. Зі Совєтами контакту взагалі не було, а з німцями аж від 1945 року.

РЕЙНО ПРОХАЄ ДОПОМОГИ ЦІЛОЇ ФРАНЦІЇ.

Париж, 20 серпня. — Французький парлямент ухвалив вчора окремі повновласті для міністра фінансів Поля Рейно, в його заходах привернути економічну, а з нею і політичну стабілізацію країни. Рейно негайно звернувся до всього французького народу та до всіх груп, прохаючи допомоги в його заходах на збереження французької національної незалежності.

МАДЯРСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ОБВИНУВАЧУЮТЬ ТІТА.

Будапешт, 20 серпня (Ройтер).— Преса мадярської „робітничої партії" почала нову кампанію проти югославського Тіта, обвинувачуючи його за „терор, арештування, вигнання і вбивство" всіх тих, що виявляють справжню приязнь до Совєтського Союзу. Виявляється, що „справжні приятелі Совєтського Союзу" тепер масами пробують втікати головно до Румунії, але на кордоні їх, як воробців стріляє Тітова прикордонна сторожа.

ЧЕРЧИЛ ІДЕ ДО ФРАНЦІЇ ПИСАТИ СПОМИНИ.

Лондон, 20 серпня. — Центральне бюро Консервативної партії повідомило, що воєнний премієр Британії Винстон Черчил виїде вкоротці до Франції, де продовжуватиме підготовку до друку своїх споминів. В повідомленні сказано, що Черчил під час свого побуту у Франції не плянує жодних публичних виступів.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПРЕМІЄР ІДЕ НА ВІДВІДИНИ ДО АМЕРИКИ.

Дублин, 20 серпня. — Ірляндський премієр Джан А. Костелло виїде завтра до Злучених Держав і Канади в перші свої відвідини в цих країнах. Разом з премієром іде цілий ряд інших ірляндських провідників.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЧЕРВОНИЙ ДУНАЙ

Дня 18-го серпня в наддунайській столиці Югославії, в Білгороді, закінчилася конференція в справі міжнародної контролі річкоплавства по Дунаю. Конференція закінчилася так, як вона може закінчитися там, де Совєти мають рішальний голос: совєтським диктатом. Совєтський представник вже на самому початку нарад заявив, що як західним союзникам совєтський диктат не подобається, то вони можуть забратися з конференції. Вони того не зробили, висиділи на конференції до кінця, але й совєтського диктату не послухали і договору не підписали. Проте, синій Дунай таки почервонів.

Тло, перебіг і ціль Дунайської конференції відомі з щоденних повідомлень. Пароплавба по Дунаю реґулювалася договором ще з 1921-го року. Але тому, що у висліді другої світової війни зайшли на цьому просторі теж деякі територіяльні зміни і головно в наслідок змін в світовому укладі політичних сил після розбиття Німеччини, Рада міністрів закордонних справ чотирьох великодержав рішила цей договір провірити. Рішення винесено 18 місяців тому і його теж у формі окремої клявзулі втягнено в мирові договори з наддунайськими країнами. Конференцію мала скликати Югославія і вона на виразну інтервенцію західних союзників та з їх ініціятиви її справді скликала на день 30-го липня.

Цю конференцію навряд чи можна б назвати конференцією в звичайному розумінні того слова. На ній бо не було нарад, не було переговорів. Був тільки совєтський диктат.

В конференції, крім великодержав: Америки, Британії, Франції і Совєтів, взяли участь наддунайські країни: Чехословаччина, Югославія, Мадярщина, Румунія, Болгарія і підсовєтська Україна, самі жертви совєтського імперіялізму. Представниками на цій конференції не були представники цих країн і народів, тільки наставленої в них Совєтами їхньої окупаційної влади. Маючи за собою голоси цих своїх сателітів, совєтський представник виявив на конференції стільки ароґанції і безличности у відношенні до трьох західних союзників, що його доводилося кілька разів прикликати до порядку та прогадувати йому, що він не є на мітінґу в своєму колгоспі.

Під час цих так званих нарад трапився теж один інтересний інцидент у зв'язку з Україною. Британський представник, іменно, виказував на виданій в Совєтах мапі, що до Дунаю має право тільки Україна, а не Совєтський Союз. Фрагмент, що його можна буде пригадати і в майбутній історії.

Конференція остаточно закінчилася і закінчилася цілком на совєтський лад, де чекіст проголошує „здравіє", а стягнена на мітінґ громада рабів бездушно викрикує „урра" з одною тільки думкою, аби комедія якнайшвидше закінчилася. І тут юрба совєтських рабів протягом 20 хвилин аж 57 разів крикнула „урра" і договір ухвалено. Західні представники в цій комедії, розуміється, участи не брали, тільки їй з різними думками приглядалися. Вони відмовилися підписати договір і не вважають його за існуючий. На ньому поставлена тільки червона печатка і вона тільки для Совєтів формально червонить Дунай, що вже почервонів силою обставин. „Договір" віддає Дунай під виключну контролю Совєтів. Наш департамент стейту найшвидше забрав в цій справі голос та сказав ясно і відверто, що він про цей договір думає, назвавши його нікого не зобов'язуючим совєтським диктатом, смертю Дунаю та поневоленням наддунайських народів.

Дунай почервонів з тою хвилиною, як над ним став совєтський чобіт. Остання конференційна комедія в Білгороді була тільки зайвим, цілком зайвим доказом, що всі розмови і переговори зі Совєтами є тільки зайвою витратою часу.

Політичне представництво американських українців

Кілька днів тому в „Свободі" надруковано „голос читача" Волоха з докором, що Український Конгресовий Комітет не держить належно американсько-український загал в курсі своїх справ, не інформує про цілість своєї праці, досягнень, чи плянів і тільки час до часу збуває короткими інформаціями про поодинокі події. В прінціпі Волохові кожний признає правду. Це тим більше тепер, як Комітет продовжує свою акцію за збіркою 50,000 долярів на його потреби, а відсутність ширшої інформації про працю Комітету може й є одною з причин, чому результат цеї збіркової акції ще далеко не є задовольняючий. Інше діло, що Конгресовий Комітет може мати свої причини, чому він застосовує власне таку тактику, якщо вона справді подиктована будьякими іншими причинами, як не приділюванням належної уваги для публичної інформації. Але навіть і ці „інші причини" не цілком виправдувалиб власне таке становище Комітету. Загал хоче мати ясний і суцільний образ задумів Комітету, хоче знати його становище і відношення бодай і в таких справах, виявлення яких не мало б жодного впливу на саму працю. Крім того, постійна публична інформація і публична контроля надають кожній праці більшого і ширшого значення та зменшують можливість недоліків з одного боку, а з другого активізують теж загал.

Інше діло, що закид і докір Волоха міг би бути частинно звернений теж проти нашої преси, завданням якої є не тільки дожидати, аж така чи інша інформація вже готова якнебудь опиниться на її столі, але теж про цю інформацію відповідно подбати. На те вона й преса.

Праця Українського Конгресового Комітету за минулих вже майже вісім місяців цього року позначується теж цілим рядом її конкретних результатів. Вона теж тісно зв'язана з українським пан-американським представництвом, секретаріятом створеної в листопаді минулого року Пан-Американської Української Конференції. В цьому році вже наостанці розв'язано і наладнано справу окремого приміщення канцелярії УККомітету, що раніше, як це виходило з її адреси, приміщувалась, здавалось, в поштовій скриньці. В Ню Йорку, в репрезентативній „бизнесовій" частині міста, відкрито канцелярію, в якій тепер концентрується вся робота УККомітету, ПАУКонференції та їх видавництв. В канцелярії є двох постійних робітників, а поодинокі члени Комітету виконують там свою роботу відповідно до потреб.

Екзекутива УККомітету та його місцеві члени з правила відбувають свої наради кожного тижня, вирішуючи на них біжучі справи та плянуючи дальшу акцію.

Крім „Українського Квартальника" в цьому році в квітні вже теж започатковано видання „Українського Бюлетину", що появляється в англійській мові та з рамени П. А. У. Конференції два рази в місяць. Досі появилося вже 8 чисел і за цей короткий час Бюлетин вже потрапив розбудити живе зацікавлення як серед українського, так і американського загалу, доказом чого можуть послужити передруки переданих ним інформацій в американській пресі.

До більших досягнень акції УККомітету треба зарахувати останнє рішення департаменту стейту у Вашингтоні, щоби в урядовій американській радіопередачі „Голосу Америки" включити теж українську мову з призначенням для підсовєтської України. В цій справі У. К. Комітет робив заходи майже від початку створення цеї програми для чужих країн.

Становище і значення цего нашого представництва позначується з черги фактом, що окрема сенатська комісія, яка вже від довшого часу підготовляє зміну перестарілих іміграційних законів нашої країни, запросила його висловити українську думку в цій справі. Представники Комітету, як уже повідомлено, склали в цій справі відповідний меморіял, заступаючи думку необхідности окремої квоти для української іміграції, беручи до уваги українську народність, а не державну приналежність.

У зв'язку з останнім загостренням міжнародного положення, УККомітет приготовив два важливі меморіяли для департаменту стейту, з'ясовуючи своє становище та бажання українців щодо розв'язки східно-европейської проблеми.

УККомітет вже від деякого часу робить відповідні заходи для правної оборони заарештованих в Італії на домагання Совєтів 26 українців та для політичної постановки їхнього судового процесу. У відповідь на свої звернення в цій справі до італійського уряду та до урядів західних великодержав, що гарантували точне виконання постанов італійського мирового договору, УККомітет одержав запевнення, що справа цих українців не буде полагоджена проти справедливости.

Це тільки „грубші" факти з праці УККомітету і ними вона ще далеко не вичерпується.

Не можна теж не згадати, що в останньому часі старанням та коштом УККомітету появилася в англійській мові брошура В. Душника „Смерть і руїна на лінії Курзона", про насильне висилювання українського населення з українських територій на схід від т. зв. лінії Курзона.

З виданням книжки про визвольну боротьбу України, яку заповідалося вже від кінця минулого року, УКК не цілком справився. Наскільки нам відомо, книжка, величини біля 150 сторін звичайного книжкового формату, вже від довшого часу написана, тільки занедбано її кінцеву підготовку до друку. Проте, вже в найблищому часі вона вкінці таки готова побачити денне світло.

Про пляни УККомітету на майбутнє нам важко говорити. Крім того ці пляни дуже часто узалежнюється від „обставин", іменно від засобів на їх виконання та які повинен скласти наш загал. Тепер, головно, йдеться про відповідну акцію в обороні України на міжнародному терені, передусім у зв'язку з недалекою вже сесією Генеральної Асамблеї ОД в Парижі, можливою ще одною конференцією Ради міністрів закордонних справ чотирьох великодержав і т. д. Чи й яка акція під цим оглядом плянується, нам, докищо не відомо.

Звичайно, можна би видвигнути ще запитання, чи УККомітет виконав всю роботу, чи виконав її точно і задовольняючо, можна би піднести теж деякі вимоги до нього. Проте, насамперед насувається запитання, чи цей Комітет мав відповідну піддержку нашого загалу не тільки для цих невиконаних, але й виконаних завдань. Відповідь на це дає касова книга і ця відповідь звертається насамперед проти нашого громадянства. Наш загал рішучо виявляє замало зацікавлення і замало конкретної піддержки тій основній праці, яку УККомітет, як наше центральне політичне представництво, веде. По адресі УККомітету нам доводилось вже читати й деякі докори від наших братів з Европи, докори слушні самі по собі. Але як зіставити роботу Комітету з тими засобами, якими її виконано, то в цьому випадку, подібно як і у випадку нашого центрального Допомогового Комітету, треба сказати, що тут не має жодної пропорції і сама праця на багато перевищує засоби, якими її виконано. Ця непропорційність головно вражає, як її порівнювати з подібними представництвами інших національних груп в Америці.

Підсумовуючи це все, треба ствердити, що американсько-український загал справді не потребує „світити лицем" за своє представництво. Вже в наступному році повинен би відбутися черговий Конгрес і тоді теж можна буде поробити основні і кінцеві висновки. Сьогодні можна тільки ствердити, що сама потреба такого представництва є безсумнівна і наявна. Тому так збоку Комітету, як і громадянства треба його дальше скріплювати, треба ще більше поширити його загально-громадську базу активною участю в його працях всіх поодиноких груп та головно матеріяльною піддержкою його кожночасної акції. Український Конгресовий Комітет причинився у великій мірі для скріплення нашого внутрішнього життя та для здобуття належної уваги для української справи в світі. Вже зроблено без сумніву велику роботу, але ще далеко більшу треба зробити. І це відноситься однаково, як до УККомітету, так і до загалу нашого громадянства.

Чи справді світ стоїть над берегом божевілля?

У середу 11. серпня відкрито в Лондоні Світовий Конгрес Здоров'я, в якому беруть участь експерти медичної і економічної ділянок. Метою конгресу є зібрати досліди наукові й механічні, щоб допомогти людству найти мир і щастя, замість війни і масової трагедії.

Наради Конгресу Здоров'я триватимуть два тижні, а в ньому беруть участь науковці з 40 країн. Загалом є там 2,000 знавців психології, психіятрії, педагогії, антропології, а дальше, практичних працівників в суспільних ділянках та інших професоналістів. Зі Злучених Держав приїхали 200 науковців. Президентом конгресу є д-р Джан Р. Ріс, головний психіятр британської армії під час війни. Підготова до конгресу йшла багато місяців наперед. Різні групи науковців і студентів провірювали сотки рефератів, надісланих з цілого світу в справі умового здоров'я й засад світового громадянства. З надісланих праць організатори конгресу склали програму конгресу, яка обіймає 7 головних точок, а майже всі вони заторкують ментальну гігієну. Теми, які мають бути порушені, назначені загально: підстави до мірення здорового громадянства; громадське плянування й особиста воля; психічні висновки зі суспільного забезпечення; економічні підстави здоров'я ума; початок розвитку розуміння здоров'я ума і світового громадянства в світлі суспільної й економічної історії; психологічні різниці між родинами різної величини; родина у відношенні до громадськости.

Над згаданими точками програми передумували суспільні знавці з десяти країн. Вони зводили докупи думки соток написаних праць, щоб зробити з них документ, як підставу до дискусій учасників конгресу. Підсумки оцих виробів будуть проголошені під час конгресу.

Дехто вважає цей конгрес за великий цирковий показ для науковців, якого найвищою точкою є Конференція Ментальної Гігієни. Вислідом конгресу має бути покликання до життя Світової Федерації Ментальної Гігієни, як свого роду бірж для виміни помічень над ментальними недугами й недомаганнями.

Вже оцей начерк пляну конгресу вказує, що науковці мають на меті перевести мобілізацію світу для втримання нормального стану в здоров'ю ума, а радше для привернення здоров'я ума до нормального стану. На конгресі мають зробити підсумки знання про здоров'я ума в цілому світі і вже це само буде велитенським осягом. Знаючи дійсний стан умового здоров'я в світі, можна буде подумати про зарадчі способи проти його погіршення.

Докищо знаємо тільки про матеріяли над ментальним здоров'ям, призбирані в Злучених Державах під час підготови до конгресу. Матеріяли виказують, що одна сімнадцята частина населення нашої країни є психічно хвора. Деякі з цих людей вже опинилися в заведеннях для умово недужих, а інші повинні там опинитися. У практиці це значить що 8,000,000 людей в Америці є хворих на якусь умову недугу, як це ствердив генеральний лікар армії Злучених Держав.

За його твердженням одна людина на десять опиниться хоч на якийсь час в шпиталях для умово недужих, а це значить, що 14,000,000 тепер живучих осіб опиниться в шпиталях для умових забурень. Досліди виказали, що увесь час біля 1,000,000 осіб є настільки умово нездорові, що їх треба б примістити в шпиталі. Жалко тільки, що нема для всіх місця, бо лише 600,000 осіб можуть змістити наші шпиталі.

(Докінчення на стор. 3-тій)

ІВАН КРАВЧЕНКО. Авторські права застережені.

ЧОРНИЙ ВОРОН

(ПРАВДА ПРО СССР)

Всім мученикам і незчисленним жертвам комунізму — присвячую.
Автор.

21)

Ні, я... якнебудь перетерплю..., я доросла людина..., я ось водички нап'юсь і воно не так буде хотітить їсти..., але за те, яку радість я принесу діткам! — думав батько або мати, жадібно ковтаючи слину при величезній спокусі, хоч подивитись на той кавалочок хліба, що лежав в кишені, обережно, щоб не розкришити, завернутий в хустиночку.

Становище трохи покращало тоді, коли почав дозрівати в полі хліб.

Хоч і пильно його вартували комітетчики і вдень і вночі, хоч і звертали на зборах увагу на те, що поміж селянами ще залишились не викриті шкідники, — куркулі і підкуркульники, хоч і закликали комуністи бути „бдітельними" і викривати всіх тих, що підривають „щасливе і заможне колгоспне життя", тим, що зривають колоски пшениці, тереблять та їдять, але ці „не викриті" Чекою „шкідники" — голодні селяни уважно слухали і... потихенько вибирались в поле, зривали ще не зовсім дозрілі колоски, витереблювали з них зерно і тут же їли його, щоб не вмерти з голоду.

А коли зовсім поспів хліб на колгоспній, не своїй, а колгоспній землі, коли почалась косовиця, тоді становище ще більш покращало, бо тоді можливо було через кожні 5 хвилин сідати за копицю, наче б то за „нуждою" а самому теребити зерно і їсти... їсти..., їсти... та ще натеребити цілі кишені зерна, (з пару фунтів), принести додому, потовкти, спекти на сковороді і нагодувати діток, обличчя яких зробилось таке старече, в зморшках, що наче б то їм вже давно перейшло за 100 років.

А колгоспні активісти і комітетчики дуже пильно стежили за тим, щоб колгоспники не розкрадали „соціалістичну власність", тобто не теребили та не їли зерно. Але лихо навчило селян бути обережними, бо за пару кілограмів „соціалістичного зерна", засуджував пролетарський суд на 3-5 років далеких Північних кацетів.

Не було такого села на всій Україні, де не було б так суворо, жорстоко покараних за пару кілограмів колгоспного зерна, натеребленого людиною, щоб врятувати себе або дітей від голодної смерти.

В с. С., в цей голодний рік, молотили молотаркою хліб. Голодний селянин-інвалід, (був кривий на одну ногу), з бідної родини, (не з „куркульської"), член колгоспу „Пам'ять Леніна" Петро Щ., подавав снопи в барабан молотарки. Коли прийшов йому час змінюватись, він, злізаючи з площадки, змів з неї жменю зерна і перекидаючи його з жмені в жменю старанно дмухав, відчищаючи зерно від полови. Коли зерно в жмені було вже досить чисте, він йшов геть від молотарки і просто зі жмені їв сухе зерно, старанно його прожовуючи.

Чи то Петро весь поглибився в цю насолоду пожувати хоч зерняток, щоб забити бажання їсти, чи він просто не помітив, але... раптом перед ним виросли дві грізні постаті: голова колгоспу і секретар партійного осередку.

Ти що їси, Петро? — запитав грізно секретар.

Петро розгубився, переляканся, механічно відняв руки від уст і також механічно рука потягнулась до кишені, в якій, рука бачила „єдиний" порятунок. Те зерно, що Петро жував, він проковтнув цілим. Після цього він, „сховавши кінці в воду", розгублено і ніяково відповів: та що' я їм?... я, ніочго.... не їм... і він широко відкрив рота, щоб „аргументом" довести, що він нічого не їв.

А ну покажи, що в тебе в кишенях? — промовив секретар.

Раптом підійшов до Петра, засунув свою руку в його кишеню, намацав там декілька зерен, захопив їх в жменю і витягши руки, підніс її до Петрового носа і з глумом запитав: так, кажеш, нічого не їв? А це що? Що це, я питаю тебе?

Петро мовчав, почуваючи себе так, наче б то він, принаймні, убив голову колгоспу.

Слухай, Христофоре! Зупини в цей же час молотарку і склич загальні збори всіх, які працюють коло молотарки, звернувсь секретар до голови колгоспу.

Через 5 хвилин секретар, на зразок виступів секретарів партії десь в районному чи обласному центрі, кричав. Що він крчав, те його самого не цікавило. Він тільки стежив за тим, щоб в його промові не було павз, та щоб частіше згадувати пророків комунізму, Отже, згадавши всіх живх і мертвих „святих пророків" комунізму, Маркса, Енгельса, Леніна і „найсвятішого" поміж ними „рідного" Сталіна, він закінчує свою „промову" тим, що тиче пальцем, вказуючи на Петра: ось перед вами один з „куркульських" недобитків, який підриває наше щасливе колгоспне життя..., і знову тиче пальцем на розгубленого, спітнілого і зблідлого Петра.

Тоді, — продовжував секретар, — як в капіталістичних країнах вмирають спухлі від голоду наші брати-робітники і селяни, чекаючи нашої допомоги, ось такі шкідники (і знову він тиче пальцем на Петра) розкрадають наше соціялістичне майно, плямують нашу комуністичну партію, начолі з її вождем і вчителем, нашим дорогим і любимим товаришем тСаліном.

Хай живе рідний друг і вчитель товариш Сталін!

Дресирований натовп знає, що в таких випадках треба робити: плескати в долоні. І вони заплескали.

Я пропоную, продовжує секретар, виключити Петра Щ. з членів колгоспу, як шкідника і класово-чужий елемент; Хто за цю пропозицію? — прошу піднести руку.

(Дальше буде).

Боротьба за свободу переконань в Америці 150 років тому

Законодавча програма останньої надзвичайної сесії Конгресу, так само як і політичні програми всіх партій, які вибрали своїх кандидатів на Президента, звертають увагу американців на справу громадянських прав. Важливість цеї справи сьогодні нагадує добу з американської історії, коли свобода релігії була пекучою справою, яких 150 років тому.

За колоніальної доби американської історії в багатьох колоніях офіційною церквою була англіканська. І нераз католики, квейкери, баптисти, методисти, жиди та члени інших релігійних груп — як і безвірні — попадали під тяжкі переслідування.

Року 1776 — рік Проголошення Незалежности — новий стейт Вирджінія видав декларацію прав, згідно з якою всі люди мали однакове право свобідно визнавати ту релігію, яку їм диктувало їх сумління. Цей принцип став основою закону, переведеного на генеральній асамблеї стейту Вирджінія. Проте, не так легко було його перевести, бо знайшлося чимало противників. Боротьбу за повну релігійну свободу провадив в генеральній асамблеї стейту Вирджінія Томас Джеферсон. Ціле своє життя він змагався за право кожної особи, запевнене законом, мати ті чи інші релігійні вірування, чи зовсім їх не мати. Для нього не досить було релігійної терпимости. Метою Джеферсона була повна релігійна свобода.

В часі між 1776 та 1779 роками деякі суворі, дискримінаційні закони були усунені, проте повної перемоги за свободу релігії не було. Року 1779 Томас Джеферсон подав свій законопроект про релігійну свободу. Він вразив більшість членів асамблеї вимогою повної релігійної свободи. Щойно за шість років цей законопроект став законом. Прийнятий в 1785 році закон казав: „...нікого не можна змушувати відвідувати або підтримувати якусь релігійну службу або церкву... ніхто не повинен терпіти за свої релігійні переконання та вірування, кожний може вірувати свобідно, мати свої переконання в справах релігійних і це не повинно обмежувати громадянських прав". Цей закон мав обороняти свободу сумління всіх громадян. Томас Джеферсон писав в своїй Автобіографії, що цей закон мав на меті „взяти під свою охорону жидів і не-жидів, християн і магометанів, індусів та всіх безвірних".

Цей закон став взірцем для цілої країни. За кілька років пізніше ухвалено Бил громадянських прав, як частину Конституції Злучених Держав. В перший статті того Била читаємо: „Конгрес не може ухвалювати закону відносно встановлення якоїсь релігії, ані закону про заборону її..." Багато стейтів мають цю гарантію в своїх конституціях, або ухвалили спеціяльні закони про це.

Але Томас Джеферсон не задовольнився тим. Він був свідомий того, що самих законів не досить. Треба продовжувати боротьбу проти нетерпимости і упереджень. 28 травня, 1818 року — кілька років після того, як був Президентом Злучених Держав — він писав до Мордекая Ноа: „Ваша секта своїми терпіннями доказала, що в світі існує дух релігійної нетерпимости... Наші закони є тільки певними мірами проти цього зла, вони охороняють релігійні — так само як і громадянські — права, однакові для всіх. Але ще багато чого треба, бо хоч ми вільні по закону, ми того не робимо на практиці... Громадська опінія потребує удосконалення в цій справі..." В іншому листі, ще з 1818 року, Томас Джеферсон висловив думку, яка яскраво виявила його відношення до справи релігійної свободи і яка є сьогодні також актуальною, як і за його часів. Він писав:

„За наші особисті принципи, чи релігійні, ми відповідаємо тільки перед самим Богом. Я не питаю нікого про його віру і ніхто не має питати мене; нам не дано знати в цім житті чи ваша віра, чи моя, чи наших приятелів, чи ворогів є правдива... Не турбуймося тим, що йдемо різними шляхами — думаючи, що наш є накращий — до нашого останнього пристановища, але ідучи по вказівкам чистого сумління, будьмо щасливі надією, що тими різними шляхами зійдемося вкінці".

Загальна Рада.

Чи справді світ стоїть над берегом божевілля?

(Докінчення зі стор. 2-гої)

Крім справді хворих, є ще невротики, які не можуть зрозуміти дійсности життя. Коли б їм дати відповідну лікарську допомогу, вони найшли б на своє. Про таких людей каже д-р Ніколас Гобс, професор психології на учительському виділі Колумбійського університету: „Це такі особи, для яких життя стратило свій чар, одначе вони скривають своє невдовоління для себе й пхають свою долю вперед. Такі люди втримують над собою контролю, одначе тратять її, якщо прийде критичний момент".

Коли мова про знавців учительських справ, то треба згадати про жінку професорку, Естер Лойд-Джовнс, теж з учительського виділу університету Колумбія, яка займається ментальною гігієною студентів і професорів. З своїх спостережень вона приходить до висновку, що виховні установи не допускають у своїх завданнях під оглядом умового здоров'я. На підставі статистики, приміщеної Федеральною Службою здоров'я, проф. Лойд-Джовнс каже, що 5,000,000 осіб в Злучених Державах терпіло від психоневрози, 2,500,000 мали лихий характер і недомагання в поведінці, 500,000 мали справжні умові недомагання, а 500,000 були епілептиками. В додатку 20-30 мільйонів людей є на межі переходових умових забурень, одначе їм можна зарадити відповідною психіятричною поведінкою.

Та найважніше помічення пані Лойд-Джовнс є це, що до збільшення числа умових забурень причиняються самі вчителі. Вона працює в лябораторії, в якій підготовляють майбутніх дорадників для дітей, провідників в суспільних русі, учителів і управителів для виховних установ. У такій лябораторії найлегше можна завважити, які умові недомагання мають оті кандидати на майбутніх учителів і громадських виховників. З своїх помічень професор Естер Лойд Джовнс приходить до висновку, що зміну у приноровленні ментальної гігієни треба почати від шкіл для вчителів.

У практиці це значило б, що в першу чергу треба б перевести перебірку між учителями: деяких усунути, інших поставити до інших робіт. Питання лише, хто це має зробити, коли велика частина відповідальних осіб сама має умові недомагання?

Можливе, що над цим призадумається Світовий Конгрес Здоров'я і в своїх постановах оприлюднить, хто має почати реформу лікування умових недуг, якщо людство має бути врятуване від дальшого розпанощення умових недуг.

„КОНВЕНЦІЙНА ГАРЯЧКА"

Перед конвенцією Ліги Української Молоді в Акрон

За два тижні, в днях 4, 5 і 6 вересня, в місті Акрон, Огайо, відбудеться 11-та річна конвенція Ліги Української Молоді Північної Америки. Віддалення міста Акрон від загальних американсько-українських центрів та редакцій наших газет причинилося дещо до того, що ця конвенція ще досі, можливо, не брала такого розголосу, на яке вона заслуговує. Теж дотеперішні конвенції та їх розголошення, здається, не мали такої ширини та не приковували належної уваги нашого громадського загалу. Але цьогорічна конвенція молоді готова під цим оглядом перевищити все відоме досі. Про це свідчать вже тільки деякі факти з її підготовки, що їх нам припадком пощастило одержати.

Першусього, під знаком конвенції Української Молоді стоїть справді ціле місто Акрон вже тепер. Можна собі уявити, що це буде під час самої конвенції. Найбільш репрезентативні залі, найголовніші представництва. Пороблено заходи, щоби в днях конвенції ціле місто було замаяне прапорами. Конвенцію відвідає мейор міста. Місцева преса, радіо та інші засоби публічної інформації вже тепер інтересуються однаково, як культурним фестивалем, так і діловими нарадами і вже тепер приділюють всему велику увагу. В місті за одним з найкращих виставових вікон буде влаштована виставка українських мистецьких творів. Видано окремі брошури, що познайомлюють кожного з конвенцією, її програмою та її виконавцями. Коротко — все робиться на найбільшу скалю, робиться справді поамериканськи.

І все це робить відносно малий гурт людей та їх комітет, з головною радною Українського Народного Союзу, з Геновефою Зепко на чолі та в складі зі Софією Кудера, Дороті Судомір, Іваном Т. Пулк, Юлією Тресіддер, Евою Зепко та Іваном Томко. Для характеристики праці цього комітету хай, крім наведених фактів, послужить ще згадка, що цей Комітет зібрав 2,000 адрес і вже п'ять разів вислав на них відповідні конвенційні матеріяли. Уявіть собі тільки написання п'ять разів по 2,000 адрес. Ясно, енергія, розмах та ентузіязм Комітету імпонує всім і всіх манить теж до роботи. Комітетові, по всім своїм силам, допомагає не тільки місцева і поза місцева молодь, але теж місцевий загал українського громадянства. Як колись міста на заході нашої країни опановувала „гарячка золота", подібно і тепер нашу молодь, зокрема її конвенційний Комітет в Акроні та загал місцевих українців опанувала „конвенційна гарячка", без сумніву „гарячка" найшляхетніша. Так працює наша молодь!

Геновефа Зепко, голова конвенційного комітету

Софія Кудера, керівник пропаганди

Як зловили сербського героя Дражу Михайловича?

Минулого року сумління світу стряслося від обурення, коли почуто про страту сербського генерала Дражі Михайловича, який уславив себе боротьбою проти німецького наїзника, а потім поставився проти тих ворохобників, що, зачумлені чужими кличами, виступали проти свого короля Петра і самохіть ішли під чужу кормигу.

Дражу Михайловича зловили дня 13. березня 1947 р. агенти Тіта. Про це докладно розповів белградський кореспондент Ройтера М. Радулович. Останні місяці на волі переховувався Дража Михайлович в гірській печері з трьома найвірнішими старшинами четниками, а саме полк. Калабічем, сотником Василевічем і сотником Ковачем. Вони порвали зовсім зв'язки зі світом і харчувались слимаками та лісовими рослинами. Єдиною людиною, що знала, де живе Михайлович, був селянин Сіма.

В січні 1947 року прибули до Сіми 12 переодягнених в уніформи четників — агентів югославської служби безпеки. Вони заявили господареві, що шукають доброго сховища. Вони нічим не викликали підозріння Сіми. По кількох тижнях Сіма прийшов до такого переконання, що ці люди можуть бути добрим охоронцями для Михайловича. Вони радо на це погодились. Сам Михайлович звернувся в цей час депешею СОС (морський заклик кораблів у небезпеці) до американців з проханням, щоб вислали йому літак і перевезли його до Італії.

Ранком 13. березня хтось вистрілив недалеко печери, Михайловича. Полковник Калабіч усіх розбудив. „Охорона" зараз же вискочила з печери. Михайлович спитав Калабіча, що діється. Тоді пролунав другий постріл. Михайлович вийшов останній зі сховища. Він побачив перед собою труп селянина Сіми. За хвилину впали поцілені кулями сотник Василевіч і Ковач. Останнім загинув полк. Калабіч. „Хто на нас напав?" — спитав Михайлович свою „охорону". Замість відповіді агенти схопили його і віддали в руки Тіта.

Про суд над Михайловичем, про його страту, про протести всього культурного світу проти цього судового вбивства, знають наші читачі з минулорічної преси. — (У. С.).

ЧЕПУРНИЙ ЧЕПУРНИХ

У зв'язку з останніми „кіднаперськими" подіями в Ню Йорку, центром, яких стали совєтські учителі Самаріни і Косенкіна, головно ця остання, що сама „кіднапнулася" зі совєтського консуляту, вискочивши через вікно з третього поверху, американські кореспонденти взяли під свою всевидючу „лупу" теж і обивателів цего „Страшного Дому", як „Ню Йорк Таймс" назвав совєтський консулят при 61-ій вулиці. Під перший огонь пішов очевидно, „бос" консуляту, Яша Ломакін. Від того „першого огню" йому не без причин зробилося гарячо, але для рекомпенсати його напевно морозить від думки, що на цей цілий скандал скажуть в Москві. Бо що його за це „по головці не погладять", як писав йому в Н. Р. Слові Нікіфоров, то Ломакін про це сам найкраще знає. А кореспонденти причіпились до консуляту, як злидні до великої сім'ї, і ні спасіння, ні ратунку від них нема. З готовим папером і фотоапаратами тільки чекають, аби хто в дверях показався.

В кожному разі, після Ломакіна прийшла черга на інших, головно на його заступника, Зота Чепурниха. І виявляється, що Чепурних таки справді чепурний. Він цілком відрізняється від всіх інших з-поза „залізної заслони" на 61-ій вулиці, головно своєю чемністю, ввічливістю, широким заінтересуванням американськими суспільними, головно спортовими справами і — що для совєтських людей цілком не підходить — балакучістю, жартом, та взагалі „життям". В околиці Чепурниха люблять всі продавці в місцевих магазинах, бо він з ними часто заходить в розмову, пожартує та завжди обіцяє „кам егейн". Між іншим, з усіх урядників місцевого совєтського консуляту Чепурних ще найкраще знає англійську мову, радо нею користується і говорить цілком поправно.

Чепурних вже був теж кілька разів „під обстрілом" кореспондентів і завжди вив'язувався по-чепурному. Як тільки Косенкіна скочила через вікно і її завезли до госпиталю, Ломакін послав його там на розглядини та на відвідини Косенкіни. Але в госпиталі її береже кордон „капів", що благай не благай, не пропустить. Чепурних всіляко чепурився, але вкінці таки прийшов до переконання, що не дочепуриться і на потіху собі та на радість кореспондентам заявив, що це є „джаб" для „великого боса", а не для такого „малого гая", як він.

Перед кількома днями Чепурниха знову заскочила в дверях консуляту „хмара" кореспондентів. „Чому, хлопці, не йдете до дому, але намарно витрачаєте час? Тут вже ніхто не збирається вискакувати через вікно" — заявив він добродушно кореспондентам. „Ви певні, що вже ніхто не вискочить?" — запитав один з професійно недовірливих репортерів. Чепурних, як пристало на серіозну людину, дещо подумав і тоді каже: „А хто його знає, може і ваша правда: може справді краще, щоб, ви ще заждали".

Подібно з усіми іншими запитами. На кожного з них Чепурних має завжди чепурну відповідь і за це його люблять. Не диво, що один з кореспондентів заявив: „Цей „гай" Чепурних вже крутиться в Америці два роки і видно, що вона йому подобалася. Я цілком не дивувався б, якщоб він „спалив патинки" ще заки йому скажуть йти на пароплав та їхати додому. Якщо він поїде додому, то стоїть 10 до 1, що він матиме „трабль". А це не могло б трапитися приємнішому хлопцеві, як він".

Інше діло, що дехто „надзвичайну" поведінку Чепурниха пояснює тим, що він й силою свого будьякого окремого призначення міг би бути таким, що „нікого не боїться", не тільки Ломакіна, але й Панюшкіна.

МУНИСИПАЛЬНА ГІМНАЗІЯ СС. СЛУЖЕБНИЦЬ В ПРУДЕНТОПОЛІ, В БРАЗИЛІЇ.

Дня 27 червня школу Сестер Служебниць Преч. Діви Марії відвідала державна комісія естадуального (стейтового) уряду, в цілі перевірки можливости відкриття гімназії в Прудентополі. Комісія оглянула приміщення школи СС. Служебниць і знайшла, що підтримане місцевою владою прохання Сестер можна задовольнити. Незабаром нова установа буде зареєстрована як Мунисипальна Гімназія Сестер Служебниць з усіми правами й привілеями державної школи. Директором школи буде с. Зиновія Кміта. Вже в серпні ц.р. почнеться навчання на підготовчому курсі. Від березня 1949 р. буде відкритих чотири класи. Вступні іспити до них відбудуться в грудні 1938 р. — („Праця", Прудентополіс, Бразилія).

БРИТАНСЬКИЙ УРЯД СТУДІЄ ПРОПОЗИЦІЮ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

Лондон, 20 серпня. Після передвчорашнього офіціяльного прийняття французьким урядом запрошення від Координаційного Комітету европейських федералістичних рухів в справі висилки офіціяльної делегації на конференцію в справі европейського парляменту, британський уряд теж зі свого боку студіює цю саму пропозицію. Справу обговорював міністер закордонних справ Бевин з державним секретарем МекНілем, але докищо не відомо, чи Британія вже готова піти за прикладом Франції.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ДЕВЯТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Вже можна замовляти Календар У. Н. Союзу на 1949 рік.

В наступному 1949 році припадає 55-та річниця з дня заложення Українського Народного Союзу. З цеї нагоди Головний Уряд У.Н.С. рішив видати ювілейний Календар-довідник У. Н. Союзу на 1949 рік, що крім звичайних календарних матеріялів матиме теж основні енциклопедичні інформації про У. Н. Союз, про Америку і Україну та про українців у цілому світі і про всі ділянки їх життя та творчости, як теж багатий літературний відділ. Календар вже є в підготовці і мав би появитися вже з кінцем жовтня цього року. До співпраці в його редакції запрошено найкращі українські сили, як теж представників українських громад з усіх країн і континентів. Цей великий Календар-довідник мав би бути дальшим поширенням та доповненням відповідних видань У. Н. Союзу, що появилися досі. Він повинен стати настільною книгою кожного українця в Америці і закордоном, необхідною в праці і надозвіллі. В Календарі кожний українець матиме всі найбільш необхідні інформації і цей Календар подуманий справді як дорадник і порадник кожного. Незважаючи на великі кошта видання, вартісних матеріялів та багатих ілюстрацій, ціну Календаря встановлено тільки на один доляр за примірник. Проте, з огляду на великі кошта друку і паперу, Календар появиться тільки в обмеженій кількості і тому хто хоче запевнити собі його одержання, повинен негайно виповнити подане внизу замовлення та вислати його разом з належитістю до Адміністрації „Свободи" на подану внизу адресу. Це повинні зробити не тільки члени У. Н. Союзу, але й весь широкий загал американсько-українського громадянства, бо Календар У. Н. Союзу на 1949 рік це буде справді настільна книга для кожного українця. Тільки негайне замовлення може забезпечити вам її одержання. Тому поспішайте з висилкою замовлення.

(Прохаємо витяти, чітко виповнити і негайно разом з належністю переслати на адресу „Свободи").

ЗАМОВЛЕННЯ НА КАЛЕНДАР У. Н. СОЮЗУ НА 1949 РІК

До Адміністрації „Свободи"
P. O. BOX 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Я, ______________________________ замовляю
(Ім'я і прізвище)

оцим Календар У. Н. Союзу на 1949 рік в кількості ______ примірників і на ту ціль пересилаю чек (моні ордер) на суму $________ як належитість по $1.00 за примірник.

____
Підпис (писати по-англійськи).

Адреса: ______________________________

ЯК НАС „ВИЗВОЛЯЛИ”

Матеріяли до мартирології України в другій світовій війні.

3)

(Продовження).

„Куди дорога до Станислава?”...

Пройшовши через останню браму табору, не оглядаючись, швидким кроком поспішали звільнені до міста. На дорозі затримав мене гурт старенькіх бабусь в коротеньких кожушках, що верталися з табору.

— „Панонько, — звернулися до мене, — куди дорога до Станиславова?”...

— „Ми, мешканки гірських сіл Станиславівщини, не знаємо, де ми є. Ми спали, села наші оточили німці й спалили, а людей забрали. Хто ховався, тих побили або живцем спалили...

— „Не знаємо, куди повезли наших діток, а нас сюди привезли. Три місяці ми тут були: із 130 лишилося нас живих тільки оце що йдемо — 23...”

— „Не судилося їм сердешним зложити свої кості на рідних зелених горах. Нехай Господь Милосердний прийме їх душі у царство Своє” — промовила сива згорблена бабуся.

Біля нас пробігло авто з гестапівцями. Вслід надходило друге. З гурту жінок відбігла в сторону старенька бабуся.

Судорожно схопившись за телеграфний стовп, бабуся почала кричати:

— „Рятуйте, знову їдуть, он дивіться, там горять мої діточки!” — показуючи пальцем на проїжджаючих німців з жахом промовляла бабуся.

Це була божевільна. Дітки її живцем згоріли в спаленій гестапівцями хаті.

Під враженням їх смерти та пережитих знущань бабуся в таборі збожеволіла.

Авта не затримуючись минали нас. Бабуся впала на коліна і нашіптувала якісь незрозумілі слова молитви і благань; почала христитися і плакати...

І всі, оглянувшись на табор, перелякано почали молитись, христитися і плакати...

Розірваний псами.

Окупувавши Україну, німці, як відомо, поділили її різними кордонами. Одним з них був Буг.

Відступаючи „б о л ь ш евики” більшість надбужанського населення вивезли в незнане.

Старенький б а т ь к о, що мешкав на західньому боці Бугу, довідавшись, що сина його вивезли, перейшов річку, щоб відвідати осиротілих внуків.

Наступного дня з п'ятилітнім хлопчиком на руках, вбрід через Буг вертався старенький, втішений онуком, дідусь додому.

Німецькі п р и к о рдонники зловили селянина та, залишивши дитину пастухам, повели його до своєї станиці.

Серпневе сонце спускалося надвечір. Починав п а д а т и дощ. В дорозі знеохочені прикордонники вирішили позбутися свого бранця, щоб не провадити його далі, а при цьому задумали випробувати своїх псів.

Селянинові наказано бігти вперед. Вслід за ним прикордонники пустили своїх двох псів-вовків.

Поваливши нещасну жертву на землю і обірвавши з селянина одежу, пси розірвали шестидесятилітньому старцеві лице і живіт.

Німецькі прикордонники потішили з задоволенням псів і пострілами з револьвера в голову добили нещасну в муках конаючу жертву німецького здичіння.

Пастухам, що поблизу пасли тут скотину, наказали закопати розшарпане тіло старця.

Поліські повстанці.

Одного разу зайшов я до хати мешканця Білої Підлясської Р. Мак'зна. За столом сидів тут уже підхмелений німецький старшина г е с т а п о. Не шкодував гостинний господар хати „небуденному” гостеві алькоголевих напоїв і з часом німець добре оп'янів.

Розповідаючи б у н д ю чно про свої „побідоносні” пригоди та ілюструючи їх світлинами екзекуцій над мирною людністю, німець показав таку світлину: чисте поле; посередині велика, дуже гілляста, кучерява груша; на її нижніх вітках висіло 16 трупів, в тому дві молоді дівчини і літ 14-15 хлопчина.

Під грушею лежало понад 30 замордованих трупів мужчин. В далечині видно було палаюче вогнем і димом поліське село.

— Це партизани з околиць Пінська. Відібрали у н а с транспорт робітників до Німеччини, контингентів не давали і ми їх викінчили, — пояснював нам п'яний гестапівець.

— А що ж ці дві дівчини і малий хлопчина завинили? — наївно спитав я німця.

— Це ж шпіони українських повстанців з Волині, Бульбівці — відповів німець.

— Подаруйте цю світлину — каже підмовлений мною господар хати.

— О, ні, не можу. Всі їх посилаю своїй дружині. Вона є лагер-фюрером жіночого табору робітниць зі сходу в Гамбурзі — з пихою оповідав далі німець.

А в течці лежали у мене листи від землячок з Мелехів, Курíньки, Мокнівки і Вороньків та інших сел Лохвиччини:

„Ми працюємо в Гамбурзі. Десять тисяч нас мешкає в одному таборі. Тяжко нам. Щодня нас контролюють. За куплене на власні гроші чи випрошене — нас б'ють, голодом карають і відпочити не дають. Вулицями до праці йдемо, німецькі діти з нас глузують, плюють на нас і камінням обкидають”.

„З кожним днем нас менше тут є... (Велика смертність від недоїдання, тяжкої на чужені здоров'я праці та бомбардування).

О, Україно наша мила!... Хіба вже більше не побачимо ми Тебе!...”

Так писали і тужили ні в чім неповинні невільниці українки в Німеччині.

Так поводилися з ними їх таборова влада — німецькі „культурні” жінки. На це їм і посилали їх мужі, брати і батьки світлини з доконуваних ними варварств над мирною людністю окупованої України.

Контингенти.

Грубешівщина. Невідоме було селянству це слово до війни.

Натомість з окупацією України слово це ні в кого не сходило з уст. Воно п'явкою впилося і ссало з українського селянства останні сили та і в день ні вночі не давало йому спокою.

Розпочинаючи від контингентів людности до примусової праці, хліба й худоби до полотна й кожухів включно, — все, увесь мозольний дорібок треба було „визволителям” безпеляційно і даром віддати.

Розміри ц и х контингентів були такі непомірно великі, що населення в більшості не в силі було їх виконати.

Вслід за ними жадали німці від українського н а с е лення контингетів людського життя, крови і сліз.

На початок укриваний німцями план цілковитої руїни України і винищення її людности почав переводитись в життя з властивими німцям методами і безоглядністю.

Хоч би за 20 кг. невиконаного контингенту збіжжя нищено ціле господарство, плюндровано навіть хатнє устаткування. А власник господарства мандрував до примусової праці в таборі Долгобичево біля Сокаля, Рава Руська й інш., або ж ішов на осавлення. Майданок біля Люблина.

Верталися з цих таборів тільки ті, що хіба чудом вирятувалися від смерти, або ті лиш життя яких в більшости були вже пораховані.

Хворі й покалічені скоро по поверненні додому вмирали.

Такий стан річей щ о р а з змушував селянство задумуватись — що далі? — та споукував його до більшої чуйности й активности в шуканні доріг до самозащити.

Все промовляло за те, що селянство, не кажучи вже про інтелігенцію, без огляду на виконання чи невиконання накладених контингентів, було засуджене на винищення.

Розуміючи ц е, селянство почало шукати порятунку.

На ніч селяни кидали село і йшли ховатися в полі, щоб після тяжкої праці хоч ніч в спокої переспати.

Інші, уникаючи загрожуючих їм нелюдських кар і переслідувань, лишали родину і господарство, та р я т у ю ч и своє життя, шукали притулку в лісах і болотах.

Сюди „хоробрі” окупанти доступити не відважувались.

(Дальше буде).

These two occupation soldiers in Japan are discussing their off-duty studies with an education officer. Recent high school graduates who enlist in the U. S. Army will find that opportunities for continuing their education are unlimited. Advancement and education go together in an Army career with a future.

ПРОВІДНИЦЯ ЧЕСЬКОГО ЖІНОЧОГО СОКОЛА ТЕЖ ВИБРАЛА СВОБОДУ

Лондон, 19 серпня. Марія Провазнікова, п р о в і д н и ц я чеського жіночого „Сокола”, що нараховує пів мільйона членок, та голова чеської делегації на Олімпіяді і одна з найбільш популярних жінок в Чехословаччині, заявила вчора, що вона не вернеться більше до поневоленої большевиками своєї країни, хоч як це важко її приходиться. Провазнікова заявила, що вона вважає себе політичним втікачем і робить старання на виїзд до Америки. Місцева чехословацька амбасада заявила, що чеські власті „благословлять” Провазнікову на цю дорогу.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 14. серпня помер у 49. році життя

ІЛІЯ ТОМАШЕВСЬКИЙ,

член відділу 465, У. Н. Союзу, в Лашін, Кве., Канада. Покійний походив з села Блищанка, пов. Заліщики, Зах. Україна. До Союзу вступив 7. лютого 1942 р.

..Полишив у смутку дружину Павлину і дві донечки, Анна і Леонія — всі вони в аГличині.

..Похорон відбувся 19. серпня при участи всіх приятелів.

В. П. Н.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі” безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи”.

ТАРЗАН, ч. 1910. Крик джунглів.

Викарабкавшися до малого віконця, малпочоловік поглянув до середини...

...саме тоді, коли прислужник Гідзела наново зажадав ключів від Неди.

„Але ж я не маю ключів” — повторила ще раз дівчина з плачем. Тоді дикун вхопив її силою.

В тій хвилині далися чути в кімнаті дивні крики джунглів.